

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เนื่องจากการศึกษาคือพื้นฐานการพัฒนาต่าง ๆ และเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้คนเรามีชีวิตความเป็นอยู่ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมดีขึ้น ถ้าบุคคลหรือประชาชนของประเทศไม่มีการศึกษาเสียแล้วก็เป็นกรยากที่จะเข้าใจพื้นฐานของการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ความเจริญก้าวหน้าด้านวิชาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ นับว่ามีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบันมาก เพราะมนุษย์จะมีชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขต่อเมื่อสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้มนุษย์รู้จักคิดแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ทำให้คนมีโอกาสที่จะพัฒนาความสามารถของตนอย่างเต็มที่ ให้มีความรู้ คิดเป็นวิธีปฏิบัติเป็นและมึงานทำ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาที่จะต้องเผชิญในชีวิตประจำวัน สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขในสังคม ฉะนั้น การศึกษาจึงจำเป็นสำหรับบุคคลทุกคนดังเช่น นพพร พานิชสุข¹ ได้กล่าวถึงสิ่งที่กำหนดสถานภาพของบุคคลในสังคมว่า ในสังคมไทยยังคงยกย่องบุคคลผู้มีความรู้ มีการศึกษาเป็นประการสำคัญ ดังจะเห็นได้จากการที่ระบบราชการหรือเอกชนก็ตามมักจะระบุดุลสมบัติของการเข้าทำงานซึ่งต้องมีการศึกษาหรือความรู้ในระดับต่าง ๆ ฉะนั้นการศึกษานับว่าเป็นบันไดในการที่จะก้าวไปสู่การยอมรับนับถือ การยกย่องและการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี

¹นพพร พานิชสุข, "อะไรคือสิ่งที่กำหนดสถานภาพของบุคคลในสังคม"

การศึกษาเป็นสิ่งที่กำหนดคุณภาพของประชาชน ซึ่งคุณภาพของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ ดังที่โมแฮมมัด อับดุลกาเคร์¹ กล่าวว่า การขาดแคลนหรือความไม่เพียงพอทางการศึกษานั้น เป็นอันตรายต่อความมั่นคงของชาติ ซึ่งอาจถึงขั้นวิกฤติต่อเสรีภาพของประเทศได้ การให้การศึกษาแก่เด็กเท่านั้นยังไม่เป็นการเพียงพอที่จะส่งเสริมให้ประเทศก้าวหน้าไปเท่าที่ควรจำเป็นต้องให้การศึกษาแก่ผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในวัยอันเป็นกำลังผลิตของประเทศควบคู่ไปกับการศึกษาของเด็กด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่ด้อยพัฒนาเพียงใด การให้การศึกษาแก่ผู้ใหญ่ยิ่งมีความจำเป็นมากขึ้นเพียงนั้น²

บทบาทของการศึกษานอกระบบโรงเรียนหรือการศึกษายุใหญ่ นับวันยิ่งเพิ่มความสำคัญมากขึ้นตามลำดับ สุนทร สุนันท์ชัย³ ได้กล่าวว่า "การศึกษายุใหญ่มีบทบาทต่อบุคคลและต่อสังคมในการสอนให้อ่านออกเขียนได้ ช่วยให้ประชาชนได้มีความรู้มีโอกาสเลื่อนฐานะทางสังคม ช่วยให้รู้และเข้าใจเจตคติทางการเมือง และที่สำคัญคือช่วยให้บุคคลใคร่และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้ ฉะนั้นเมื่อพิจารณาลักษณะโดยทั่วไปแล้วจะเห็นว่าการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะทำให้คนคิดเป็น เกิดความรู้ความเข้าใจและความสามารถในการแก้ปัญหาในด้านต่าง ๆ รวมทั้งปลูกฝังวัฒนธรรมที่ดี หรือพฤติกรรมอื่น ๆ ที่จะทำให้คนเหล่านั้นมีชีวิตอยู่ได้อย่างดีในสังคม"

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษายุใหญ่มากแล้ว จึงได้เริ่มดำเนินการให้การศึกษายุใหญ่มาตั้งแต่ พ.ศ. 2483 โดยให้มีการศึกษา

¹โมแฮมมัด อับดุลกาเคร์, "เราจะพัฒนาบุคคลที่พ้นวัยเด็กได้อย่างไร" รวมบทความสำคัญเรื่องการศึกษาผู้ใหญ่หรือการศึกษานอกระบบโรงเรียน (กรุงเทพมหานคร: อักษรบัณฑิต, 2520), หน้า 1.

²เกรียง เอี่ยมสกุล, "การศึกษายุใหญ่ของกรมวิสามัญศึกษา" วารสารการศึกษาผู้ใหญ่ 8 (พฤศจิกายน - ธันวาคม 2514), หน้า 6.

³สุนทร สุนันท์ชัย, "บทบาทของการศึกษายุใหญ่" คู่มือการอบรมครูผู้สอนการศึกษายุใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ระดับ 3-4, 2519, หน้า 28. (เอกสารอัครสำเนา)

ผู้ใหญ่สายสามัญ ระดับ 1,2 เพื่อลดจำนวนผู้ใหญ่ที่ไม่รู้หนังสือให้น้อยลง. ต่อมาได้เพิ่มระดับ 3,4 และ 5 เป็นการศึกษาระดับเบื้องต้น เพื่อเปิดโอกาสผู้ใหญ่ที่ไม่รู้หนังสือในวัยเด็กให้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ ตลอดจนผู้ใหญ่ที่รู้หนังสืออยู่แล้วให้มีโอกาสศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม

ตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับ พ.ศ. 2520 รัฐบาลมีนโยบายที่จะส่งเสริมการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภทและเน้นให้บุคคลมีโอกาสดำเนินการศึกษาโดยทั่วๆไป ทั้งนี้ภายใต้ขอบเขตที่รัฐกำหนดและตามสติปัญญา ความสามารถของแต่ละบุคคล ดังนั้นกองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา จึงจัดให้มีการศึกษาแบบเบ็ดเสร็จขึ้น เพื่อสนองนโยบายดังกล่าว โดยเริ่มจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นข้อมูลฐานก่อน และการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับ 3,4 ได้พัฒนามาจากหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ สายสามัญระดับ 3,4 เดิม ซึ่งใช้มาตั้งแต่ พ.ศ. 2509 โดยได้ปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพและปัญหาของสังคมไทย ในปัจจุบัน ผู้ใหญ่เรียนได้ศึกษาเล่าเรียนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเองและสังคมใกล้ตัว โดยเชื่อว่าจะสามารถทำให้ผู้ใหญ่เรียนคิดและแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง. เพราะลักษณะการจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ จะยึดหลักที่ส่งเสริมและปลุกฝังให้คนมีลักษณะที่เรียกว่า "คิดเป็น" เพราะคนคิดเป็นนั้นจะสามารถปรับปรุงตัวเอง หรือสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอให้กลมกลืนกัน สามารถมองเห็นและรู้ปัญหา ตลอดจนเลือกวิธีการในการแก้ปัญหาให้เหมาะสมกับตัวเองและสังคม ในการจัดหลักสูตรจะเริ่มด้วยการสำรวจพื้นฐานของประชาชน ศึกษาสภาพความเป็นอยู่ ความต้องการของประชาชนและภาษาที่ใช้ แลวนำข้อมูลเหล่านั้นมาพิจารณาจัดทำหลักสูตร ซึ่งคาดว่าจะช่วยแก้ไขความเชื่อที่ไม่ถูกต้อง สามารถให้ความรู้ และสร้างเจตคติในทางที่ดีให้แก่ผู้เรียน

ถ้าจะพิจารณาตามหลักการแล้วจะเห็นว่า การจัดทำหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จมีพื้นฐานมาจากความต้องการของประชาชน ในท้องถิ่นมุ่งหมายที่จะให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง รู้จักสังคม และสิ่งแวดล้อม แต่พฤติกรรมของผู้เรียนจะแตกต่างกันไป ตามสภาพพื้นฐานการดำรงชีวิตและสิ่งแวดล้อมของแต่ละบุคคล สุนทร สุนันท์ชัย¹ ได้แสดง

¹ สุนทร สุนันท์ชัย, และ สมประสงค์ วิทยาเกียรติ, หลักสูตรคู่มือการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ หน้า 2 (เอกสารอัครสำเนา).

ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า หลักสูตรช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนได้ ถ้าหลักสูตรที่เหมาะสมกับสภาพชุมชน และหลักสูตรที่จะช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ จะต้องมีความสัมพันธ์กับชีวิตความเป็นอยู่ของผู้เรียน จะลงไปสู่ปัญหาที่เป็นตัวของผู้เรียน และชุมชนที่ผู้เรียนอาศัยอยู่ เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงปัญหามองเห็นมูลเหตุและวิธีแก้ไขอันจะนำไปสู่การปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น ดังนั้นการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ควรจะได้คำนึงถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนจากบุคคล ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งผู้บริหารและผู้เรียนด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็น และความคาดหวังเกี่ยวกับการเรียนการสอนของนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ระดับ 3-4 ในเขตการศึกษา 10 เพื่อนำผลมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข และดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จให้มีประสิทธิภาพ เพื่อเพิ่มพูนทักษะในการใช้ความรู้ความคิด ตลอดจนการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้อย่างจริงจัง เพราะวิธีการให้การศึกษแบบเบ็ดเสร็จจะต้องเป็นวิธีการที่จัดขึ้นตามความสนใจและความต้องการของผู้เรียนเป็นวิธีการที่สนองตอบต่อปัญหาของบุคคลและสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ทั่วไป เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนของนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จในเขตการศึกษา 10 โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. ต้องการทราบความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนตามสภาพที่เป็นจริงของนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับ 3-4 ในเขตการศึกษา 10
2. ต้องการทราบความคาดหวังเกี่ยวกับการเรียนการสอนของนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับ 3-4 ในเขตการศึกษา 10
3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนตามสภาพที่เป็นจริงและความคาดหวังของนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับ 3-4 ในเขตการศึกษา 10
4. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนตามสภาพที่เป็นจริงของนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จทั้งสองระดับในเขตการศึกษา 10 จำแนกตามที่ตั้งสถานศึกษา
5. เพื่อเปรียบเทียบความคาดหวังของนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ในระหว่างระดับการศึกษา และระหว่างเขตที่ตั้งของโรงเรียนในเขตการศึกษา 10

สมมุติฐานของการวิจัย

นักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็คเสร์จระดับ 3-4 มีประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ช่วงเวลาที่พบสภาพการเป็นนักเรียนในโรงเรียน สภาพแวดล้อมและภาระความรับผิดชอบของตนเอง ตลอดจนครัว ทั้งระดับอายุและการประกอบอาชีพที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจมีผลทำให้นักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็คเสร์จที่ศึกษาอยู่ในเขตที่ตั้งสถานศึกษาที่แตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นและความคาดหวังทางด้านการศึกษาแตกต่างกัน

การจัดการเรียนการสอน บุคลากร อาคารสถานที่ การคมนาคม การบริการ และสวัสดิการของโรงเรียนผู้ใหญ่ที่ตั้งอยู่ในตัวจังหวัดขอนแก่นจะอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน และส่งผลต่อประสิทธิภาพในการเรียนได้ดีกว่าโรงเรียนระดับอำเภอและระดับตำบล ทั้งนี้เพราะโรงเรียนระดับจังหวัดมีหลายสิ่งหลายอย่างที่มีความพร้อมมากกว่า เป็นต้นว่า ด้านอาคารสถานที่ที่สะดวกสบาย ครูผู้สอนที่มีวุฒิสูงกว่า การคมนาคมสะดวก สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนมากกว่า

เนื่องจากนักศึกษาผู้ใหญ่ที่เข้ามาเรียนในโรงเรียนผู้ใหญ่แบบเบ็คเสร์จ มาจากบุคคลหลายระดับ อายุ และอาชีพ มีพื้นฐานความรู้และภูมิหลังเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต มีสภาพแวดล้อมและสวัสดิการที่ได้จากสถานศึกษาที่แตกต่างกัน จึงน่าจะมีความคิดเห็นและความคาดหวังเกี่ยวกับการเรียนการสอนแตกต่างกัน ดังนั้นการวิจัยนี้จึงมุ่งที่จะศึกษาความคิดเห็นตามสภาพที่เป็นจริงและสิ่งที่นักศึกษาคาดหวัง เกี่ยวกับการเรียนการสอนในโรงเรียนผู้ใหญ่แบบเบ็คเสร์จทั้งสองระดับ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังมุ่งที่จะเปรียบเทียบความคาดหวังของนักศึกษาโดยจำแนกตามที่ตั้งสถานศึกษาผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานดังนี้

1. นักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็คเสร์จมีความคิดเห็นตามสภาพที่เป็นจริง และความคาดหวังเกี่ยวกับการเรียนการสอนแตกต่างกัน
2. นักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็คเสร์จในเขตที่ตั้งสถานศึกษาที่แตกต่างกันจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนตามสภาพที่เป็นจริงแตกต่างกัน
3. นักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็คเสร์จในแต่ละระดับการศึกษาในเขตที่ตั้งสถานศึกษาที่แตกต่างกัน จะมีความคาดหวังเกี่ยวกับการเรียนการสอนแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน ตามสภาพที่เป็นจริง และตามความคาดหวังของนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับ 3 ระดับ 4 ในเขตการศึกษา 10 ประจำภาคปลายปีการศึกษา 2523 ซึ่งได้จากการสุ่มจากโรงเรียนผู้ใหญ่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ศึกษาเฉพาะความคิดเห็นของนักศึกษาผู้ใหญ่ที่เป็น ฆราวาส สังกัดกองพัฒนาการศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ

3. ตัวแปรที่วิจัยมีดังนี้

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ ระดับการศึกษาที่ตั้งสถานศึกษา

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนตามสภาพที่เป็นจริง และความคาดหวังเกี่ยวกับการเรียนการสอน

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. กลุ่มตัวอย่างประชากร ถือว่าได้จากการสุ่มจากประชากรที่มีลักษณะของความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน แจกแจงเป็นรูปโค้งปกติ

2. กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม ด้วยความจริงจัง ตามข้อเท็จจริงที่ได้

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้อาจมีความคลาดเคลื่อน เนื่องมาจากการออกกลางคันและการขาดเรียน ของนักศึกษาผู้ใหญ่ในวันที่ทำการเก็บข้อมูล ซึ่งทำให้ได้จำนวนนักศึกษาในบางโรงเรียน น้อยมาก

คำจำกัดความของการวิจัย

ความคิดเห็น หมายถึง ท่าทีความรู้สึกที่มีต่อบุคคลหรือต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันเป็นผลที่เกิดจากการเรียนรู้ หรือประสบการณ์ซึ่งมีทั้งในลักษณะนิมาน (Positive) คือ สนใจ พอใจ นิยมชมชอบ สนับสนุนและปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ และในลักษณะนิเสธ (Negative) คือ ชัดแย้ง เบื่อหน่าย ไม่สนใจ ไม่ร่วมมือ หรือไม่ปฏิบัติตาม

ความคาดหวัง หมายถึง สภาพที่นักศึกษาผู้ใหญ่มีความประสงค์จะให้เป็นไปเกี่ยวกับกรเรียนการสอน

โรงเรียนผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ หมายถึง โรงเรียนผู้ใหญ่ที่เปิดทำการสอนตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3-4 ในภาคปลายปีการศึกษา 2523 สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ

นักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ หมายถึง นักศึกษาผู้ใหญ่ที่กำลังศึกษาในโรงเรียนผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3-4 ในภาคปลาย ปีการศึกษา 2523 ในเขตการศึกษา 10

ระดับการศึกษา หมายถึง ชั้นการศึกษาของนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ 2 ระดับดังนี้

ระดับ 3 เทียบเท่าชั้นประโยคประถมศึกษาตอนปลาย

ระดับ 4 เทียบเท่าชั้นประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น

ที่ตั้งสถานศึกษา หมายถึง เขตจังหวัด (อำเภอเมือง) เขตอำเภอ เขตตำบล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับ 3-4 ในเขตชนบท
2. เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ปรับปรุงการบริหารงานโรงเรียนผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ
3. เพื่อให้ผู้ดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ได้ทราบถึงความ

คิดเห็น และความคาดหวังของนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จในแต่ละระดับ อันจะนำไปสู่
การจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และการจัดการศึกษาขั้นสืบเนื่องในระดับสูงต่อไป

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย